

Monumentnummer*: 531096

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **31 augustus 2012**
Kadaster deel/nr **82761/188**

*Woonplaats** **Utrecht** *Gemeente** **Utrecht** *Provincie** **Utrecht**

Locatiennaam **Utrecht** *Locatieomschrijving*

*Kadastrale gemeente** **Utrecht** *Sectie** **N** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel* **1490**

*Omschrijving***

Cluster 39.

Inleiding

BOMVRIJE KAZERNE A MET POTERNE als uit twee componenten bestaand gebouwd onderdeel van het Werk aan de Hoofddijk. De BOMVRIJE KAZERNE A is van een type bomvrije bouwwerken dat aan drie zijden en bovenop is voorzien van een aarden dekking en dat alleen een gevel aan de keelzijde bezit. Een kazerne is een verblijfsgebouw voor soldaten en hun uitrusting. Het waren de Fransen die eind 18de, begin 19de eeuw het stelsel invoerden soldaten in kazernes te legeren; kazernes zijn vanaf die tijd deel gaan uitmaken van forten, maar hiernaast zijn er ook vele als afzonderlijke bouwwerken binnen of buiten de bebouwde kommen (steden) tot stand gekomen. De binnen de 19de-eeuwse forten en andere werken gesitueerde kazernegebouwen waren gewoonlijk als bomvrije onderkomens geconstrueerd, dat wil zeggen dat ze bestand dienden te zijn tegen vijandelijk vuur. Als bouw materiaal werd aanvankelijk metersdik metselwerk en later (gewapend) beton toegepast, terwijl als dekking van het dak en de frontzijde(n) bovendien een aanaarding plaatsvond. De niet binnen forten of andere werken gelegen kazernes waren al dan niet speciaal voor die bestemming opgerichte en ingerichte gebouwen met accommodatie voor de (permanente) legering van militairen, vaak ook voorzien van andere militaire faciliteiten, zoals exercitieterreinen. Een POTERNE is een bomvrij gedekte of ondergrondse verbindingsgang tussen verschillende onderdelen of functies van een fort.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

Centraal op het werk gelegen, van baksteen opgetrokken, BOMVRIJE KAZERNE van twee bouwlagen. De enig zichtbare, naar de keelzijde gekeerde gevel loopt links en rechts schuin naar beneden af en is voorzien van ontlastingsbogen. In de gevel getoogde toegangen en op beide niveaus getoogde vensters van verschillend formaat en met natuurstenen details, maar waarin niet oorspronkelijke deuren en ramen en zonder luiken. In de gevel een stichtingssteen met het jaartal 1879. Het interieur omvat zware gemetselde gewelven. De kazerne is voorzien van een dikke aarddekking, zodat het metselwerk niet werd blootgesteld aan directe treffers. De kazerne is via een POTERNE verbonden met de aan de frontzijde ervan gelegen bomvrije remise/munitiedepot B.

Waardering

De BOMVRIJE KAZERNE A MET POTERNE is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Krijgshistorische waarden als onderdeel van een aaneengesloten militaire verdedigingslinie tussen de voormalige Zuiderzee en de Biesbosch. Deze bestond hoofdzakelijk uit een samenhangend systeem van inundatievelden en bijbehorende inundatiemiddelen en van schootsvelden. Dit systeem werd aangevuld met diverse, uit verschillende perioden daterende typen gebouwde of aangelegde (verdedigings)werken die dienden tot of bijdroegen aan afsluiting van niet te inunderen terreinen of andere accessen.

* Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: - het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), - de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een onderdeel uit 1879, dat een voorbeeld is van een bomvrij gebouw, dat aan alle zijden - op de keelzijde na - is gedekt door dikke aardlagen.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is representatief (karakteristiek) omdat het een goed voorbeeld is van een tweelaagse, bomvrije, bakstenen kazerne uit deze periode.

* Het onderdeel is tamelijk goed bewaard omdat het in architectuur belangrijke kenmerken uit de bouw- en de functionele tijd heeft behouden.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument